

פרוייקט העלאת יהודי סוריה ולבנון
ראיון עם מתתיהו (מרסל) אלקיים, חיפה
תאריך: 3.6.1999
מראיין: אריה כהן

אריה כהן: מר אלקיים, הייתי מבקש שבשלב הראשון של הריאיון תספר קצת על בית אבא. איך קרה ומה היו הנסיבות שהביאו את אבא ואת המשפחה כולה להגר ללבנון.

מתתיהו אלקיים: אחרי שאבא חזר ממלחמת העולם הראשונה, הוא היה בגדוד נהגי הפרדות של טרמפלדור בגליפולי

ש: מה שמו?

ת: יצחק.

ש: יצחק אלקיים.

ת: הוא חזר ארצה ואפילו פגש את טרומפלדור בשנת 1919 לפני שעלה לתל-חי. הוא רצה אפילו למשוך אותו לעלות איתו לתל-חי. אמר לו כן ... יסתדר. קרו המאורעות שקרו וטרומפלדור נהרג באותו זמן. אבא המשיך לעבוד בחיפה. הוא עבד גם ביקבי ראשון לציון, בעצם בזכרון יעקב, זמארין שהיתה בזמנו. הוא הכיר שם את רוזנפלד, אם אתה מכיר את משפחת רוזנפלד, סוכן האניות שהיה כאן בחיפה. הוא היה מהוותיקים של זמארין. היה גם כן את הפרידמנים. הוא עבד שם והם סיפקו יינות אפילו עד דמשק, לצרפתים שהיו שם. היו הולכים ... היה שם המרד של הדרוזים, הערבים. אבא שלי סיפר שרכבת שהיתה הולכת לדמשק היתה עם תותח בתחילתה על מנת לשמור עליהם. אגב, ב-1925 הוא הצטרף לחברת "נור" בארץ בתור מנהל חשבונות ... חברת "נור" היתה חברה לייצור גפרורים. המפעל היה בעכו ברחוב בן עמי.

ש: קרוב לים.

ת: כן. אנחנו גרנו בהתחלה בתוך עכו הישנה, בתוך הסאחה מה שנקרא, בעכו העתיקה. קרוב לשפת הים, בתוך עכו העתיקה, אצל אחד הנכבדים הנוצרים, ראג'י אלעיסא. הוא היה אחד הנכבדים הנוצרים שהיו בעלי הבית שם. אחרי כמה שנים יצאנו וגרנו מול בית החרושת ברחוב בן עמי, בצד ... עכשיו זה התפתח. בסוף גרנו אצל גוי יווני ... וזה היה במקביל לרחוב הראשי בן עמי, איפה שיש התחברות של כמה רחובות בסוף, אחרי בית החרושת. שם גרנו עד שהייתי בגיל 7, 8. היינו שני אחים.

ש: בית החרושת הזה היה שייך למי?

ת: למשפחת וייצמן שהיו

ש: שמוצאם מרוסיה, נכון?

ת: לא. הם היו מפולניה. שני אחים מבוגרים, שהיו להם שני בנים. אחד היה ד"ר יצחק וייצמן. הוא אבא של המנהלים של היום. הוא היה חיפאי. בנוסף הוא היה רופא. האח השני למד מהנדס כימי בגרמניה, ד"ר צבי וייצמן. בשנת '33 צבי גמר את הלימודים ובא ארצה. הם החליטו בשיתוף עם חברה שוודית לפתוח סניף בלבנון.

ש: אגב, בית החרושת "נור" עבד על פי השיטה של אותו בית חרושת שוודי?

ת: כן.

ש: אתה זוכר אולי איזה בית חרושת זה היה?

ת: לא, לא זוכר, למרות שיש לי תמונה שהמלך של שוודיה בא לבקר בדאמור, בביירות, עם אשתו. יש לי תמונה נדמה לי ...

ש: עוד פרט טכני – החברה השוודית גם כן עסקה בייצור גפרורים?

ת: כן. היא נתנה את הידע ואת ה... . בשנת '32 אבא ונסע והם בנו את בית החרושת בדאמור. דאמור היתה על חצי הדרך בין צידון לביירות, 20 קילומטר משני המקומות. ב-'33 אנחנו נסענו עם המשפחה. לא היינו רק אנחנו אלא היו גם עוד שני אנשים. [אחד מ]משפחת ברגמן שהוא היה מכונאי ראשי.

ש: של בית החרושת בעכו?

ת: לא. הוא בא מפולניה לעכו ומשם נסע ישר לביירות. וגם היה בולגרי אחד, ז'ק ארר, יעקב ארר, שהיה מנהל עבודה ראשי ונסע לביירות. אלה היו שלוש המשפחות הקבועות שהיו בבית החרושת בלבנון. בעצם שתי משפחות, כשהשלישי, יעקב ארר, היה רווק ...

ש: תרשה לי שאלה טכנית נוספת. מה מצאה אותה חברה שוודית לפתוח מפעל גם בדאמור בלבנון?

ת: זה היה ענין מסחרי. היה מפעל קטנצ'יק של גפרורים בלבנון, והם בדקו את השוק וראו שיש מקום לפתוח עוד מפעל. אלה שלוש המשפחות שבאו ונשארו בלבנון.

ש: אתה ציינת קודם שאביך היה, מה היה תפקידו במפעל?

ת: בביירות הוא היה מנהל

ש: ההקמה?

ת: לא. בהקמה היו שני המהנדסים האלה. הוא היה באירגון וב...

ש: מה היה תפקידו בעכו?

ת: מנהל חשבונות ראשי. בנוסף לזה באו גם כן כמה עוזרים וכמה ... ללבנון. זכור לי מר ליברמן. אם אתה מכיר יש במפרץ ליברמן של ספורט.

ש: ברחוב העצמאות יש להם חנות מאד גדולה.

ת: אני לא יודע.

ש: כך אני זוכר, אבל לא חשוב.

ת: יש לו במפרץ עכשיו. הוא כבר לא קיים ברחוב העצמאות. ליברמן זה בתחילת המפרץ, זה הבן שלו. הבת שלו, סוניה, היתה נשואה עם עלמני שהיה חניך של אבא שלי בעכו. כשאבא עזב הוא לקח את המקום ובסופו של דבר הוא ניהל את בית החרושת בעכו ובמפרץ. זה מה שאני יכול להגיד לך. מאחר

והמצב היה, אבא ידע צרפתית והיינו גם נתיני צרפת

ש: אתם בארץ הייתם נתיני צרפת?

ת: כן. מדורי דורות. מיום שעלינו ארצה ב-1840, סבא של סבא הגיע ארצה, היינו צרפתים.

ש: הגעתם מצרפת או מהמגרב?

ת: באנו מהמגרב.

ש: ממרוקו.

ת: הם באו בעצמם, בגירוש ספרד הם עברו למרוקו. ממרוקו ב-1840 הם באו לכאן. איך הם באו לכאן אני עוד לא יודע. אני חוקר את זה עכשיו. אני מנסה לראות אם הם באו ביבשה דרך איטליה או בים. לא יודע, מנסה לחקור את זה.

ש: איפה הם התיישבו בארץ?

ת: המשפחה שלנו התיישבה בחיפה. עד כמה שאני יכולתי לקחת אינפורמציה מהזקנים, הם טוענים שהיו שלושה ענפים שבאו. הסבא של הסבא שלנו בא לחיפה, אחד נשאר ביפו ואחד עבר לעזה. יש כאן ספר של מרדכי אלקיים שכתב על כל תולדות משפחת אלקיים בעזה. אני גם ניסיתי להתקשר אליו ולברר איתו כל מיני דברים, לצערי בדיוק לפני חודש ימים מישהו הודיע לי שהוא נפטר.

ש: הם החזיקו את בית הכנסת בעזה?

ת: אם אתה מעוניין לקרוא את הספר הזה אני מוכן לתת לך אותו.

ש: הוא בהישג ידי באוניברסיטה.

ת: הם לא היו רק בעזה. הוא ניסה לקנות את האדמות של רוחמה. הוא ניסה גם לדרבן את הישוב היהודי שיתנו כספים על מנת לקנות אדמות בסביבות עזה ולהקים מושבים. הם רצו לתת תעסוקה לעליה הרוסית שהיתה צריכה להגיע. זה היה לפני המלחמה הראשונה. עם רופין ועוד כמה אנשים.

ש: מי כתב את הספר?

ת: חיים מרדכי אלקיים.

ש: שם הספר הוא "40 שנות ישוב יהודי בעזה ובאר שבע, והקמת חוות רוחמה". הספר יצא בשנת 1994.

ת: תוכל לראות כאן את השושלת של כל המשפחה.

ש: אני רואה בעמוד 428 את אבות משפחת אלקיים, השושלת של כל המשפחה.

ת: השמות כל כך דומים שאני בטוח שאנחנו קרובים. אותו הגזע. זה אברהם, יעקב. אם אתה תשים לב, עזיז אלקיים זה הסבא של עוזי ברעם.

ש: שרשים מעניינים.

ת: עוזי זה עזיז, על שם הסבא מצד אמא שלו.

ש: שרשים נכבדים. אז אני מבין שאתם חיים, כל המשפחה עברה.

ת: חיינו כמה חודשים בדאמור עד ששכרנו דירה בביירות.

ש: איפה בביירות?

ת: היינו ברחוב ג'בייל.

ש: לא ברובע היהודי.

ת: לא, אבל לא רחוק מהרובע היהודי. כמה רגעים הליכה. זה לא היה ... הרובע היהודי.

ש: ציין את השנה בה עברתם?

ת: 1933. אבא עבר ב-1932 ואנחנו המשפחה עברנו ב-1933.

ש: כמה עזבתם, כל המשפחה?

ת: כשבאנו לביירות היינו אבא, אמא ושלושה ילדים. מאחר ואנחנו היינו צרפתים והיה המנדט הצרפתי וכאן בישראל היה המנדט האנגלי והיתה לנו ויזה לשנה, כל יום שישי היינו באים ארצה. היה את יום השבת שלנו ויום ראשון היה יום סגור של הנוצרים, אז היינו מבליים את סוף השבוע כאן וחוזרים ביום ראשון אחר הצהריים לביירות. ככה כמעט כל שבוע. אחרי שיצאנו מבית הספר, היינו כולנו עוד ילדים בבית ספר, היינו עוברים דרך דאמור בשלוש, לוקחים את אבא, ובאים לכאן, מבליים את השבת, וחוזרים ביום ראשון. עד כדי כך שהגענו למצב שלא היינו צריכים לעבור לא את הגבול ולא את המכס. מהצד היו מחתימים לנו את הפספורט בראס אלנקורה הצרפתית. עם האנגלים לא היה כל כך קל. תמיד היו להם חששות כי אנחנו היינו צרפתים. היינו עוברים מהצד, לא היינו עומדים בתור, מחתימים לנו וישר הביתה. נשארנו שם עד '47. ב-'47 אבא התחיל לחשוב שהוא צריך לצאת כבר לגימלאות. מאחר והיתה לנו חתיכת קרקע כאן בנווה שאנן בחיפה שאבא קנה אותה בשנת '25, '26, התעלם ממנה, בכלל לא ידע, אז התחלנו לחשוב לבנות את הבית ולחזור ארצה. באוקטובר '47 אבא ז"ל ואני היינו כאן ושילמנו את המסים. באותו זמן שילמנו 250 ליש"ט רק על מסים של 15, 20 שנה שאבא הזניח ולא שילם אותם.

ש: אתה מדבר על הבית הזה פה?

ת: לא. הבית הזה היה ברחוב הגליל '62, בנווה שאנן. זה היה באותו זמן כמעט מחיר של דירה, 250 ליש"ט. כולנו רצינו שתהיה לנו דירה משלנו. אבא חזר לביירות. אני הייתי עוד תלמיד באוניברסיטה של ביירות אז ביליתי עוד שבוע ימים כאן.

ש: מה למדת?

ת: כלכלה. ב-25 לנובמבר, בדיוק 4 ימים לפני החלטת המדינה באו"ם, עזבתי את לבנון.

ש: אתה מדבר על החלטת החלוקה?

ת: כן. עזבתי את לבנון. התחילו המאורעות. היו מאורעות קודם גם כן. נסגר הגבול ולא יכולנו לבוא. הטלנו את התפקיד על דודי כאן בארץ שהוא התחיל לארגן בשביל לבנות את הבנין. היה די קשה משום שלא היו חומרים ... ברזל וכל הדברים. איכשהוא בנה חצי בניין. מאחר והיינו תקועים שם לא היתה לו ברירה, הוא השכיר את זה. היתה דירה של שני חדרים ודירה של חדר אחד. מאחר והיינו תקועים שם התחלתי לעבוד. עבדתי בסוכנות של מכוניות פורד בביירות. הגעתי [להיות] מנהל המחסנים ... בשנות החמישים, כשראינו שאנחנו כבר יכולים לזוז כי היתה כבר רגיעה פחות או יותר, החלטתי שאני עוזב וחוזר ארצה.

ש: איך עשית את זה?

ת: באתי דרך איטליה. נסעתי מאיטליה לצרפת וחזרתי משם.

ש: עם השלטונות לא היתה שום בעיה?

ת: לא היתה לי שום בעיה. להיפך. לי לא היתה בעיה וגם לא להורים, שבשנת '51 הם היו צריכים לבוא אפילו דרך הגבול, עם החפצים, עם כל הדברים שהיו צריכים להביא. אולם באותו שבוע הישראלים הפילו מטוס לבנוני ושוב פעם סגרו את הגבול ולא נתנו לעבור. הם נאלצו לקחת אניה תורכית ... שהיתה באה לחיפה ועוברת בביירות. עשו סיבוב באיסטנבול, נשארנו באניה באיסטנבול שלושה ימים, ובאו לחיפה עם כל החפצים.

ש: באופן רשמי?

ת: באופן רשמי. להיפך, עם כל הברכות של השכנים, עם כל הציוד. הם ידעו שהם באים לארץ. כולם ידעו שהם באים לארץ.

ש: ברשותך בנקודה הזאת, ספר קצת על הקהילה היהודית בביירות.

ת: זהו, זה מה שרצייתי. הקהילה היהודית בביירות מנתה בזמננו, משנת '33 ועד שנות הארבעים, אני מעריך כ-5,000, 6,000 איש.

ש: שהתרכזו כולם בואדי אבו-ג'מיל?

ת: בדרך כלל בואדי אבו-ג'מיל, רק היו הרבה בסביבה. בסביבה זה היה מינת אלחוסון.

ש: מינת זה נמל או משהו.

ת: זה לא בדיוק נמל אלא מין מפרץ כזה. ליד האוניברסיטה האמריקאית. ליד הגן הלאומי, ... מה שקראו. שם גרו כל [היהודים], פרט לכמה משפחות, כמו המשפחה של אשתי ... שהם גרו ברובע הנוצרי שמעל לרובע המוסלמי בסוף ביירות, במה שקרוי שם אלמזרעה.

ש: מזרעה זה שטח חקלאי משהו?

ת: משהו כזה.

ש: מה שם המשפחה המקורי של אשתך?

ת: ויז'ניץ.

ש: אוקיי, פשוט כדי לשייך. עוד נקודה אחת – אני מבין שאותם יהודים שחיו מחוץ לרובע, חיו מסביב לרובע.

ת: לא רחוק. ענין של רבע שעה, עשרים רגע מקסימום של הליכה ואתה היית כבר ברובע היהודי. הרובע היהודי היה רחוב ארוך כזה עם בתי כנסת משני הצדדים. בית הכנסת המפורסם היה בית הכנסת מגן אברהם. אני לא חושב שהוא עכשיו עומד על תילו.

ש: הוא הרוס אבל מנסים לשקם אותו. יש תכניות שיקום.

ת: מי שהיו בוועד הקהילה, עד כמה שזכור לי, ראשית כל זה היה בישי ביי, ממשפחת בישי. אחריו בא יוסף פרחי. בית ספר אליאנס היה בביירות. כשאנחנו באנו לביירות היה מסייה סיבי. במקרה אשתו היתה בת דוד של אבא שלי. אחר כך שלחו אותו להיות מפקח ומנהל כללי של אליאנס בפריס. אחריו היה המנהל פנסו. הוא היה במקור מחלב, הוא ואשתו. בית הספר נהרס. אני לא יודע אם זו היתה חבלה או זה היה מברקים ורעמים או משהו. אני לא הייתי כבר. בחורף של '51 היה פיצוץ בבית הספר והאשה, מדאם פנסו, נהרגה. היה עוד בית ספר אחד, תלמוד תורה. זה היה ... שם למדו יותר תורה. היו גם ארוחות שהקהילה היתה מממנת.

ש: בשיחה המקדימה סיפרת לי על כך שהיו כמה משפחות אשכנזיות בביירות.

ת: היו כמה משפחות בביירות. כפי שאמרתי, מאחר ואנחנו היינו ישראלים ... פלסטינאים באותו זמן באו מלבנון, חשבו אותנו גם כן אשכנזים. אני ... אחרי בר-מצווה הצטרפתי למניין של האשכנזים. תמיד היה חסר להם. היה המורה לעברית ברנשטיין.

ש: ברנשטיין מה?

ת: יעקב משהו.

ש: זה מעניין אבל אף אחד לא זוכר את השם הפרטי שלו.

ת: אני לא זוכר ... . היו לו כמה בנות בתל-אביב, אחת מהן היתה דיילת באל-על. אחת מהן עבדה בתור קופאית ... טכסטיל בביירות. היו לו כמה בנות. היתה משפחת מרגוליס. אחד מהבנים הוא מהנדס, נמצא בתל-אביב. היה את משפחת סופר שאחד מהבנים נמצא בתל-אביב, יש לו משרד נסיעות ברחוב אבן-גבירול נדמה לי.

ש: סופר זו משפחה אשכנזית?

ת: כן, משפחה אשכנזית. היה בוכבינדר. הוא היה נגן בתזמורת ומלמד. היו לו שני בנים, יעקב ... ואיזק, איזי. יעקב הוא רופא מפורסם, הוא עכשיו נמצא בקנדה. איזי גם כן בקנדה, הוא רב. מי עוד היה? היו גם לובלינר שהיה להם בית חרושת לגרביים והם גם תל-אביבים עכשיו. ... זהו.

ש: משפחת ליכטמן?

ת: אה, סליחה. היתה משפחת ליכטמן עם הרב, שהוא היה הרב של בית הכנסת האשכנזי.

ש: מה היה שם בית הכנסת האשכנזי?

ת: לא היה לו שם. היינו מתפללים בבית הספר של תלמוד תורה. היה למעלה חדר שהיינו מתפללים.

ש: זה היה בית הכנסת של האשכנזים?

ת: כן. הרב ליכטמן ז"ל [נתמנה] אחרי שמת הרב הראשי מחפוד שהיה הרב הראשי של קהילת ביירות.

ש: באיזו שנה פחות או יותר? שנות הארבעים הראשונות?

ת: משהו כזה. אז הוא מונה בתור הרב של הקהילה. בנוסף אליו היה הרב חבייה זיתוני שהיה רב גם כן. זה מה שאני יכול להגיד לך. רוב היהודים היו סוחרים.

ש: אבל עוד משפחות אשכנזיות אתה זוכר אולי?

ת: לא.

ש: נדמה לי שבשיחה המקדימה הזכרת עוד שם משפחה אחד או שניים.

ת: אמרתי שהיה וייצמן והיו הפרידמנים שנסעו איתנו לביירות. היה מרגוליס, ... טסלר.

ש: משפחת טסלר?

ת: כן. מי עוד אני זוכר? בוכבינדר. היה גם את משפחת ביקובסקי שהיו שם בביירות. מאיפה הם באו אני לא יודע. מרגוליס וטסלר נדמה לי באו מהארץ. הסימונים באו ממצרים. משפחת סימון באו ממצרים. גם כן היו אשכנזים, רק יותר, אתה יודע, היהודים במצרים היו יותר ספרדים מאשר אשכנזים. זהו.

ש: היתה משפחה שעסקה בנושא תיירות. היה להם משרד תיירות. משהו עם טורס.

ת: פלטורס. אני רק לא זוכר מי היה המנהל שלו, לא זוכר. היו שני משרדים של נסיעות של מוניות. לטו בחבוס[ט] שהיה לו את מוניות חיפה-ביירות. והיה גם את "אביב"[מוניות] שהמנהל שלו היה ליסבונה, והוא גם היה עושה נסיעות במוניות ביירות-חיפה.

ש: מה זה ליסבונה?

ת: משפחה.

ש: אה, ממשפחת ליסבונה?

ת: המנהל היה ממשפחת ליסבונה והוא היה המנהל של "אביב".

ש: של "אביב", חברת המוניות?

ת: כן. מוניות "אביב". זה מה שאני יכול להגיד לך. רוב היהודים היו סוחרים די אמידים. הם היו גם סוחרים הרבה בבורסה. זה היה שוק חפשי שם. היו בנקאים. היה את בנק ... שהיה בנק יהודי. היה ... בנק של יהודים. היה בנק ספרא. היו גם כמה יהודים שלא היו בנקאים אלא במתן הלוואות בריבית.

ש: בשוק שחור מה שנקרא.

ת: לא, חפשי. לא היה שוק שחור. בנוסף לזה היו בכמה בנקים פקידים די גבוהים. בבנק הגדול, בנק ... למשל, אחד המנהלים היה ששון. אחד מהששונים היה שם מורשה חתימה. אחרי שהוא גמר הוא בא לבנק

...

ש: אתה זוכר שם את משפחת ספרא?

ת: כן. משפחת ספרא היו בנקאים.

ש: אדמונד.

ת: כן, אדמונד ספרא. אם אתה רוצה לשמוע עליו, הוא היה באותה כיתה עם אחי. הם היו יותר קטנים ממני.

ש: אתה היית הבכור?

ת: אני יותר מבוגר מהם. מכיר אותם בתור ילדים קטנים. זוכר את האבא ואת האמא ספרא שגרו ברחוב ז'ורז' פיקו. עוד משפחה אשכנזית היתה דויטש. הוא היה בעל בית מרקחת. ועוד משפחה היתה אלברט, גם להם היה בית מרקחת.

ש: אלברט משפחה אשכנזית?

ת: כן. אלברט, היה להם בית מרקחת. שני הבנים הם רופאים. לא יודע איפה הם נמצאים, נדמה לי בארצות הברית. גם לדויטש היה בית מרקחת, שהיה בדיוק מתחת לבית של משפחת ספרא. בגלל זה נזכרתי עכשיו בעוד שתי משפחות. זה מה שיש לי להגיד לך. אני יכול להגיד לך ... על בית החרושת.

ת: היה להם ... והם רצו בתור סוכן את ... המשפחות המוסלמיות המכובדות של ביירות, בייהום.

ש: ומה זה משפחת ביי ...? זאת משפחה אחרת? לא היתה משפחה כזאת?

ת: ...

ש: לא חשוב, אוקיי.

ת: בייהום. יושב הראש של החברה, כביכול ... ששמו אותו היה עבדאלה בייהום. בימים של המרד שהיה ... שלטון ... הוא היה ראש הממשלה של לבנון. עבדאללה בייהום.

ש: הראשון?

ת: לא. לפני קבלת העצמאות. בית החרושת צמח ועבדו שם. כפי שאמרת, אני באתי בשנת '50 וההורים חזרו בשנת '51.

ש: היה קטע או תקופה מסויימת שאתם חייתם בעכו. מתי זה היה?

ת: בין '25 עד '33. במאורעות של '28 ושל '32, אני זוכר, הייתי קטנצ'יק, ב-'28 כביכול רצינו לברוח. לא לברוח. היינו סך הכל 10, 12 משפחות יהודיות בעכו. לא היו הרבה יהודים. יש לציין שאבא היה ידיד טוב של שיח' ... בעכו. התיידד איתו. הוא וגם היה שם בולגרי אחד, משה פילוסוף. אחרי מלחמת השחרור הוא היה המושל של עכו. היינו ידידים איתו כי היה בן-אדם טוב. קרה מקרה שבין המאורעות נהרג ערבי מעכו בחיפה. הערבים מעכו רצו ללכת לנקום את דמו. התארגנו והגיעו כמעט עד לנעמן. היה שם ערבי פיקח ואמר – רבותי, מה אנחנו צריכים ללכת לחיפה להרוג יהודים? בעכו יש יהודים, בואו נהרוג אותם. איך שהשמועה הגיעה לשיח' הזה הוא ביקש מאבא וממשה פילוסוף לאסוף מיד את מי שירד לשוק, שאלה הנשים היהודיות, כי הגברים אף פעם לא ירדו לשוק לקנות. [ביקש] מיד לאסוף את הנשים היהודיות הביתה שכולן יהיו בבתיים ולא ברחובות. בדרך אבא הזמין מונית. מאחר והיינו צרפתים הוא אמר – מה אנחנו נישאר עכשיו סגורים בבתיים? ניסע לגבול הצרפתי. הזמין את המונית וכל הדברים האלה. המונית הגיעה. ואני ילד קטן בן 4. ראיתי אוטו אז רצתי מיד לשבת באוטו. החמולה נכנסה לסאחה איפה שהיינו גרים. המשרתת הערביה שהיתה לנו קפצה, סחבה אותי מהאוטו והעלתה אותי הביתה. גרנו אצל ראג'י עיסא והיא ישבה למטה. סגרה את הדלת ואמרה – לפני שהם יעלו להרוג אתכם, שיהרגו אותי. ... לא הרגו אותנו ולא העיזו לבוא, משום שהבריטים מיד שלחו שני חיילים על סוסים ששמרו שם במשך כמה ימים עד ששכחו המהומות. זה היה ב-'27, '28.

ש: כן.

ת: ב-'32, את זה אני כבר יודע יותר טוב, ברחנו מהבית. לא ברחנו, רצינו להסתתר כי שוב פעם, היינו כמה משפחות [יהודיות]. ישבנו בבית החרושת "נור" למעלה, בילינו כמה ימים במשרדים שם עד שנרגעו הרוחות. אבא לא היה, הוא כבר היה בכיירות. אנחנו היינו שם ואז לחצנו עליו או לכאן או לכאן. או שהוא חוזר או שאנחנו נוסעים ללבנון. אלה שתי אפיוזדות מהמאורעות שהיו.

ש: אני מבין שאתה נולדת ב-1924.

ת: אני נולדתי ב-'25, דצמבר '25.

ש: ספר לי קצת בבקשה על אופן ייצור הגפרורים בבית החרושת בעכו. איך היתה השיטה? כי אמרת שהביאו ...

ת: אני לא זוכר כל כך הרבה משום שהייתי עוד ילד בן שש, שבע.

ש: אוקיי, איך ...

ת: אני זוכר רק שהיו מביאים את העצים.

ש: מאיפה?

ת: מרומניה, מהמקומות האלה.

ש: אלה היו בולי עץ גדולים?

ת: בולי עץ כמו שמביאים עכשיו לאפיקים, אם ראית את בולי העץ של אפיקים. היו מביאים אותם לחיפה, ועם מעונות מביאים אותם

ש: מה זה מעונות?

ת: מין רפסודה כזאת.

ש: גוררות.

ת: גוררות. היו זורקים אותם על החוף ליד הנמל וחזתכים אותם לחתיכות בהתאם לגודל של המכונה, וזורקים אותם לים על מנת שישארו ...

ש: או לבריכת נור אמרת לי קודם, היו משקיעים אותם.

ת: ... בריכת נור, מה שאתה אומר, בריכת נור, אני לא זוכר. זו היתה מין בריכה. יכול להיות שהיתה בריכה. ואז מדי פעם בפעם היו מושכים בשביל להביא אותם למפעל. אני זוכר שהיו גלילים כאלה, מכניסים אותם למכונה, והיו סכינים. זה היה מתגלגל והסכין היה עובר. היו לוחות דקים מאד שהיו נפרסים ואחרי כן מכונה אחרת היתה חותכת אותם לקיסמים. אחר כך היו עוברים טבילה בפוספור. זה היה הידע. רק שניים או שלושה איש ידעו לעשות את התערוכה.

ש: של הזרחן הזה שאיתו מדליקים.

ת: כן.

ש: למה היו משקיעים את העצים בבריכה?

ת: שיהיו רטובים על מנת שתוכל לעבד אותם.

ש: קלים לעיבוד.

ת: כן. אחרי כן זה היה נכנס לרשתות כאלה להתייבש והעובדות היו מושכות ומכניסות לקופסאות.

ש: קופסאות קטנות שהיה כתוב עליהן נור.

ת: כן.

ש: עד מתי התקיים המפעל הזה בעכו?

ת: אנחנו כבר לא היינו שם. נדמה לי עד המאורעות של '36, '37. אז הם עברו למפרץ.

ש: מפרץ חיפה, איפה שהם היום.

ת: מי שמנהל את זה היום, אני לא יודע, אני יודע שהיו לד"ר יצחק וייצמן שני בנים. הבן של המייסדים ... רב חיים ורב מאיר וייצמן, הבן הרופא, ד"ר יצחק, היו לו שני בנים. היה את נח והשני אני כבר לא זוכר. הם לקחו את הניהול. הד"ר השני, צבי וייצמן, היה מנהל של אבא בלבנון. הוא היה שם בלבנון עד שנת '50 או '51. אחרי כן הוא עזב. הוא בא לכאן ומאחר היה אדם ... נתמנה לשגריר ישראל בטהרן. לי היתה הפתעה נעימה מאד כשאני עבדתי בתעשיות ...

ש: ליד נשר.

ת: כן. נשלחתי ... טהרן. כשהגעתי רציתי ראשית כל להיכנס, הבוס שלי היה ... בנימין גיבלי.

ש: מאמ"ן.

ת: כן. בנוסף לגיבלי שהוא היה בעל הבית, הוא נתן לי המלצה לסגן אלוף שהיה הנספח הצבאי בטהרן, אבא של בעל מעריב, [יעקב] נמרודי, הזקן.

ש: עופר?

ת: אבא שלו. רואים אותו בתמונות לפעמים. הוא היה הנספח הצבאי בטהרן. אני הגעתי לשם, הייתי אצלו בבית במקרה, הוא אמר לי – ... המלצה. אמרתי לו – ראשית כל אני הולך לשגרירות, אני אציג את עצמי ואשמע גם מהם. הלכתי לשגרירות ואמרתי להם ששמי זה וזה ואני בא ... והייתי רוצה שלפני ... שלי של

בדיקת שוק וכל הדברים, לשמוע מהשגרירות אינפורמציה ... היה שם סגן השגריר, יהודי איראני, שאחרי כן נהיה השגריר, ואז הוא אמר – כן, בבקשה, תיכנס. ד"ר ... לא ידעתי שהוא שינה את שמו, כשנכנסתי אמר לי – מרסל? זה אתה? אמרתי לו – כן, ד"ר צבי, זה אני. הוא הכיר אותי [כשהייתי] בן 9, 10. אני זוכר שליוולדת הוא הביא לי פעם איזה גראג' עם כל מיני מכוניות קטנות. זה היתה חוויה שאחרי שנים הוא חזר ואח שלו בא אלינו הביתה כדי לבקר את האבא ... הוא נפטר לפני כמה שנים והוא קבור בירושלים.

ש: שתי שאלות: אל"ף, אמרת קודם רב מאיר ורב חיים. הם היו באמת רבנים?

ת: לא. אתה יודע ... פולנים אדוקים, אז קראו להם [ככה].

ש: אמרת קודם סאחה. מה זה הסאחה הזה?

ת: זה בערבית, אתה יודע, הבתים היו סביב

ש: אה, חצר?

ת: חצר. הבתים סביב סביב ובאמצע היתה מין חצר כזו, לא חצר של בית, אלא חצר גדולה

ש: שמשותפת לכמה דירות.

ת: לא לכמה דירות, נקרא לזה צומת גדולה שכל כמה רחובות היו מגיעים לשם.

ש: כיכר כזאת.

ת: כיכר גדולה יותר מחצר. כיכר גדולה. קראו לזה סאחה.

ש: היתה הסאחה של היהודים?

ת: לא. היו גם נוצרים. היתה שם הכנסייה של הנוצרים.

ש: הפרוטסטנטית נדמה לי, נכון?

ת: לא, של היוונים האורתודוקסים.

ש: זה ממש ליד הנמל, נכון?

ת: לא בדיוק ליד הנמל. לפני הנמל אם אתה בא מאחורי בית החולים.

ש: ליד ח'אן שוארדה?

ת: אתה בא מבית החולים ואתה הולך למגדלור. כמאה מטר לפני המגדלור יש כניסה. לפני בית הקפה יש

כניסה. אתה נכנס בכניסה מין ... כזו. אם אתה נכנס, אתה בדיוק מגיע לסאחה הזו.

ש: של היהודים?

ת: לא, לא של היהודים. בעכו היו 10, 15 משפחות יהודיות.

ש: חשבתי שהן גרו ביחד.

ת: לא גרו יחד. אנחנו גרנו בדירה של, [היו] שש דירות ואנחנו היינו היהודים היחידים. גם בסאחה נדמה

לי ...

ש: אבל עד כמה שאני יודע וזוכר בעכו העתיקה היה בית כנסת.

ת: היה בית כנסת. אני זוכר את זה טוב מאד כי כל ל"ג בעומר היהודי הזה ששמו יעקב ארר היה זורק את

הכובע של אבא שלי לשריפה ... ואבא כל ל"ג בעומר היה צריך לקנות כובע חדש. אני זוכר את זה טוב

מאד. אני זוכר גם שלקחו אותי בגיל 3 או 4, כך סיפרו לי, לצפת, לחלאקה. אמא סיפרה שנסענו כל הלילה לצפת לחלאקה ...

ש: והסתפרת שם?

ת: כן, פעם ראשונה.

ש: יש לי עוד שאלה אחת שנוגעת, אחרי שהגעתם להנה, חזרתם לחיפה בשנות החמישים הראשונות, היו כאן בחיפה יהודים מלבנון.

ת: היו כמה יהודים מלבנון שאני הכרתי אותם. היו חברים שלי מבית הספר. למשל יוסף ליכטמן שהכרתי אותו.

ש: הוא גר בחיפה?

ת: לא, הוא לא גר בחיפה אלא הכרנו אותם. היה ... אנטבי שהוא עכשיו אצל ... נדמה לי.

ש: איפה הוא גר בחיפה?

ת: הם גרו בכל מיני בתים. היו בחורים צעירים. היה אוברסי ששינה את שמו לבן-עמי. הוא היה קצין במחלקת התשלומים של צה"ל. היה לוי, היה ג'עג'עתי, היה זייתוני. יש גם זייתוני כאן בחיפה. היה מוני מן, שאני לא כל כך מכיר אותו. הוא גם כן היה. אני מדבר על אלה שהיו בשנות החמישים בעיר. היה בסל שאבא שלו היה מפקד משטרה בביירות, הוא היה כאן. אלה בחורים, השניים האלה האחרונים, היה אוברסי, האח של זה שהיה ... שהוא היה נהג מונית וגר בנצרת. היה גם משה חסקי שבא מביירות.

ש: הוא היה אשכנזי?

ת: לא. חסקי לא היה אשכנזי. הוא היה סוחר והיה חבר, היינו באותו בית ספר. הוא היה בכיתה יותר גבוהה ממני כשלמדנו מסחר, והוא בא לכאן. מי עוד היה? היה את משפחת דהן. הם היו כאן, גם מביירות. אחד האחים היה שוטר מכס. גם נדמה לי שהוא יצא לגימלאות. היה אחד ... מזרחי. בעצם הוא שינה את שמו לרונן. הוא היה פעיל בהסתדרות. האח השני עבד בסונוול ... מי עוד? מי שהיה במקורו מלבנון היה איזק סעד. הוא היה שמאי. הוא ... לפני כמה שנים. במקור הוא היה מביירות, הם גרו באותו רחוב שלנו. זהו פחות או יותר.

ש: בשנות החמישים, אותם יהודים מלבנון שחיו בחיפה, היה להם בית כנסת משותף? היה להם מרכז?

ת: לא זכור לי.

ש: איפה הם התפללו?

ת: אלה שאמרתי לך עליהם היו צעירים.

ש: אז הם התרחקו מהענין.

ת: ככה לא, אולי בחגים הם הלכו. בית כנסת לבנוני עד היום נדמה לי שאין. הם מחולקים בכל מיני מקומות. אין. זה לא כמו בחולון ששם התרכזו הרוב. כאן זה משפחות בודדות שבאו לחיפה.

ש: אם כך אני מבין שהם לא גרו ביחד.

ת: לא. היו כמה בקרית אליעזר, כמה בנווה שאנן, כמה בכרמל. למשל אמרתי לך על הגברת פרחי, סטלה פרחי שהיתה נשואה ללוי. הם גרו בכרמל. היא גרה בכרמל. יש את משפחת בליילה שהגיעו אחרי שנות החמישים. הם הגיעו נדמה לי בסביבות '60.

ש: תיכף נגיע לשנות הששים והשבעים.

ת: הבת, נדמה לי לילי בליילה, היתה נשואה ל..., הוא נפטר. היה ראש העדה הספרדית בחיפה. הוא שינה את שמו לפורת. נדמה לי שהיא גם כן נשארה על הכרמל.

ש: ... זו משפחה לבנונית?

ת: לא. הוא חיפאי. היא בליילה, היא לבנונית והיא התחתנה עם ... אחיה ומשפחתו גרים בקריות.

ש: אנחנו נעבור עכשיו לשנות הששים. אתה אולי זוכר את התקופה בין שנות החמישים לששים שבה היתה עליה של יהודי לבנון שהגיעה לחיפה במספרים משמעותיים?

ת: לא בחיפה.

ש: אחרי מלחמת ששת הימים, '67-'69, היתה עליה גדולה מלבנון.

ת: מזרחי האלה שבאו, אני זוכר שהגיעו אחרי '67. ויש את הקרובים של רעייתי, זייתוני ו-ויזניץ', שגם כן באו, רק הם לא גרו בחיפה. הם נסעו לחולון וגרו בחולון. בת דוד שלה למשל בעירייה. היה גם את משפחת ידיד שבאו גם כן. ידיד, ויזניץ', זייתוני.

ש: אבל לא לחיפה?

ת: לא לחיפה. בחיפה לא זכור לי.

ש: כשהיתה מלחמת האזרחים בלבנון, גם ב-'58 פחות או יותר, וגם בשנות השבעים, מחבלים בביירות וכל מה שאתה ..., אתה ראית כאן יהודים מלבנון שמגיעים לחיפה בעקבות המצב שם?

ת: לא פגשתי. ייתכן שהגיעו אבל לא פגשתי. ... מאחר ומספרם כל כך מצומצם והם מפוזרים כל כך, הם כמעט ולא נפגשים. אני יודע שלמשל היה כאן את משפחת ארמה והיה את משפחת

ש: כאן זה בנווה שאנן?

ת: לא, בחיפה, בדרך לנווה שאנן. היה גם את משפחת טובי והיה את משפחת מנצור, שהיה בסוכנות.

ש: שלמה.

ת: שלמה מנצור. אני זוכר אותם. שלמה מנצור ... לפני שנות הששים. והוא היה בסוכנות.

ש: מנצור מכניס אותי לענין אחר נוסף. ליהודי לבנון פה בחיפה או בכלל, ארצית, היה איזה שהוא ועד, אירגון יוצאי לבנון או משהו בסגנון הזה שאולי נתן עזרה?

ת: לא ידוע לי. ייתכן שאם תשאל את השאלה הזו בסביבת חולון, יכול להיות ... . כאן בחיפה לא מוכר לי וגם לא היה משום שהמשפחות היו די מצומצמות. אפשר לספור אותם על האצבעות פחות או יותר.

ש: בשיחה המקדימה בינינו אני הזכרתי את רחוב עבאס. האם זה נכון שברחוב עבאס היו יהודים מלבנון במספרים משמעותיים?

ת: לא זוכר.

ש: בכלל חיו יהודים ברחוב עבאס?

ת: יהודים היו.

ש: אני מדבר מלבנון.

ת: לא היו.

ש: אתה הורס לי כאן מיתוס.

ת: לא זכור לי. לוי לא גרו בעבאס, הם גרו, היתה להם דירה ... גרו למעלה, יותר למעלה ... הגן הפרסי.

ש: באזור הזה של רחוב עבאס, יתכן שהיו משפחות?

ת: יכול להיות שהיו שם משפחות. ... לא בטוחים. הקשר שלי עם הלבנונים לא כל כך, אני לא מכיר הרבה כאן בחיפה פרט לכמה שמות שאמרתי לך. גם לא ביקרנו כל כך הרבה אצלם. כשעוד לא הייתי נשוי בשנות החמישים אז הייתי נפגש עם החבר'ה האלה הצעירים. אחרי זה נפרדנו, כל אחד הקים משפחה. כל אחד ישב במקום אחר. למשל בן עמי היה בקרית אליעזר ... נווה שאנן, אנטבי נסע לתל-אביב, יוסף ... בירושלים.

ש: התפזרו, אני מבין. אבל אני שאלתי קודם, השאלה שלי נגעה לענין החיפאי, תחומי חיפה. ברמה הארצית היה איזה אירגון? לא ידוע לך?

ת: לא היה לי קשר. לא ידוע לי ולא היה לי קשר. יכול להיות, אני הייתי, אמרת שחרשת כבר את חולון.
ש: פחות או יותר.

ת: אני יכול להגיד לך כתובת אחת שכדאי שתשמע, כי הוא אחד מהאנשים שתוכל לקבל ממנו יותר אינפורמציה. הוא פעיל בבית הכנסת של יעקב ספרא שם.

ש: אתה מדבר על זייתוני אליהו?

ת: לא. יצחק שעיה מוגרבי. אני אתן לך את הטלפון שלו.

ש: מיהו אותו מר שעיה יצחק מוגרבי?

ת: ... של שלושה אחים שהיו ...

ש: הוא אחד הבנים?

ת: לא. אבא שלו עם שני האחים היתה להם חנות של צמר גפן וכל מה שקשור ביבוא של דברי ריפוד. אחד מהם אפילו היה מוהל בכיירות. שעיה הוא אחד הבנים, אבא שלו היה מוסא שעיה, משה. הוא היה הבכור מחמישה או ששה ילדים שהיו. הם עלו ארצה בשנות הששים בערך. כמה מהילדים נמצאים כאן בארץ וכמה בארצות הברית. נדמה לי שאחד הילדים הוא מנהל השירות הבולאי בדואר. היהודי הזה, יצחק, יכול לתת לך הרבה פרטים כי הוא מעורה מאד. מכיר את האנשים, מעורה מאד בקהילה של יוצאי לבנון בחולון.

ש: מאה אחוז. אתה יודע אולי כתובת?

ת: ברמת הנשיא בבת-ים. רחוב כ"ט בנובמבר 48. כן, אני זוכר.

ש: אבל הכ"ט בנובמבר היה ב-47'. לא חשוב אני סתם צוחק.

ת: [מספר] הבית הוא 48. אני זוכר את זה טוב.

ש: אתה רוצה להוסיף עוד משהו שקשור ליהודי לבנון? מאפיינים מיוחדים? אתה זוכר שהיתה בארץ איזו שהיא בעיה עם משפחה לבנונית? בעיה כלכלית או בעיה אחרת? בעיית קליטה?

ת: המאפיין של יהודי לבנון, אני יכול לדבר רק על מה שהיה שם בזמנו.

ש: לא, אני מתכוון אחרי שהגיעו הנה.

ת: כאן בארץ אין לי כל כך הרבה מה להגיד לך. פשוט אני לא הייתי כל כך מעורה איתם.

ש: לא היית איתם בקשרים כל כך.

ת: לא יודע אם לתת לך את ... זייתוני ... יכול לספר לך יותר.

ש: אוקיי. בשלב הזה, מר אלקיים, אני רוצה להודות לך.

ת: אני יכול לספר לך עוד משהו על לבנון. היהודים בלבנון חיו ... בוא נגיד, לא כולם היו עשירים. המעמד הבינוני חי טוב. כמו בכל עדה היו עניים והקהילה דאגה להם. היו חיים טוב עד שפרצה, אפילו בזמן המאורעות שהיו כאן ...

ש: '36-'39.

ת: כן. '36-'39 עד '45, '46. ב-'48 התחילו לבוא הפליטים, אז התחילו להיות ... אני יכול לספר לך על מה שקרה לאבא שלנו. אני רק זוכר דבר אחד. ב-'47, כשבאו הפליטים, ברחו משם, אז רצו להתנפל על הרחוב היהודי. באו הפלנגות ... וישבו בבית הכנסת, בסלון של בית הכנסת מגן אברהם. ישבו ימים ולילות משמרות ושמרו על הרחוב היהודי. סגרו את הרחוב היהודי משני הצדדים ... בחורים יהודים שגם אנחנו עזרנו להם, והם ישבו שם והגנו על היהודים עד שנרגעו הדברים. מה שקרה אחרי '50, כי אני עזבתי במאי '50, לא יכול להגיד לך. בתקופה הזו מ-'48 עד '50 לא נפגע אף יהודי, פרט ליהודי אחד, טסלר, שרצו לתפוס אותו.

ש: טסלר?

ת: מאחת המשפחות האשכנזיות.

ש: עוד משפחה אשכנזית?

ת: לא. רשמת אותו. הם באו ורצו לתפוס אותו, אז הוא זרק את עצמו ... ונהרג ... . אגב, אם אנחנו מדברים על זה, אז כשבאו הפליטים הערבים באו גם פליטים מעכו. בא בחור, כבר היה בגיל 20, שאבא ז"ל הכניס אותו לעבודה בעכו כשהוא היה ילד בן 8 או 9.

ש: בבית החרושת לגפרורים?

ת: לבית החרושת וגידל אותו. אנחנו נסענו והוא המשיך לעבוד כאן. אז במקום להכיר תודה הוא הלך והלשין על אבא שאנחנו ציונים וכל הדברים האלה. לנו תודה לאל היו יחסים טובים מאד עם הש"ב הלבנוני. באו הביתה וחיפשו אצלנו בבית. מצאו אקדח קטנצ'יק שאבא החזיק, צעצוע קטן, וסגרו את התיק. זה להראות לך מה זה ערבים. זה מצד אחד. מצד שני סיפרתי לך על עכו.

ש: על השיח' בעכו.

ת: מה זה שיח' בעכו ומה זה ערביה משרתת. אבא היה יורד מבית החרושת שהיה ברחוב בן עמי העירה בשביל לקחת דואר ולפזר כל מיני תשלומים בבנקים. הוא ישב פעם בבית קפה עם השיח' ושתו קפה. היו שם בחורים ערבים שהתחילו להתגרות. אחד אמר – "דין מוחמד בסייף". אז אבא קם ואמר לו – "דין אל יהוד בילפרד", כלומר ברובה. קמו כולם ורצו לתפוס אותו ולהרוג אותו. השיח' קם ואמר – תשבו בשקט, אל תזוזו מהכסאות שלכם. אתם התחלתם. מה אתם מתנפלים עליו? מה אתם רוצים ממנו? אנחנו חיים כאן בשלום עם כל האנשים.

ש: כן.

ת: אלה אפיזודות מעכו.

ש: יש לי שאלה אחרונה שנזכרתי בה עכשיו. אתה זוכר בתקופה הזאת שהיית שם בביירות אילו שהן פעילויות שנוגעות להברחה של יהודים משם? פעילים?

ת: בטח. זה התחיל מיום שהצבא האנגלי ... עם משה דיין, עברו את הגבול ובאו. אני ... בתור צרפתי הייתי, לא יודע אם חודש או חודשיים, גוייסתי. הייתי מוכרח להתגייס לצבא של וישי כי היה שם וישי. אני לא הלכתי לצבא, לא נלחמתי מפני שהייתי ... לקחו אותי למילואים רק ...

ש: היו עוד יהודים שהוכרחו להתגייס לצבא הצרפתי?

ת: היו עוד שניים שלושה ...

ש: משפחת חנן זכורה לך? חנן מישל?

ת: הוא היה במשטרה נדמה לי ... במרכז.

ש: כן. בצפון.

ת: היה, מה שמו של ... היה בחיל האוויר? לאווי. הוא היה לוי אבל קראו להם לאווי. והיה תג'ר. היה קצין אצל הצרפתים. אני הייתי אז חודש, חודשיים. אפילו התחלנו לעשות אימונים.

ש: וכולם גויסו בגלל מלחמת העולם השנייה?

ת: כן.

ש: לוישי?

ת: כן. חודשיים אחרי זה באו הצרפתים החפשיים אז עברנו אליהם.

ש: אתם הייתם היהודים היחידים שגוייסו?

ת: לא היו הרבה. ההברחה התחילה אז באותו זמן ... לא צריך לספר על זה, הישראלים היו מבריחים גם נשק לצבא הישראלי שהיה שם, וגם התחילו להפעיל פעולות הברחה.

ש: באמצעות המוסד לעלייה ב'. אתה מדבר על שולה כהן?

ת: בדיוק. היא אירגנה את הדברים האלה.

ש: אבל היו עוד. ... מולכו.

ת: ... מולכו עבד בזה.

ש: אברהם מולכו, לא?

ת: לא. יעקב.

ש: ז'ק מולכו.

ת: יעקב. הבן שלו, אם אתה רוצה לראיין אותו, זה יהודה. הוא הגיע ב-49'. הוא יוכל לספר לך רק עד 49'. הוא עבד אצל סטימצקי ... לא כאן בחיפה אלא בתל-אביב. הוא גר בתל-אביב. זהו. אז התחילו

להתארגן. גם קמחין עבד בזה. הוא היה במכב"י, ואחר כך התחיל גם כן עם העלייה.

ש: שקורי שאול?

ת: גם כן היה ...

ש: ואתה? מה היה תפקידך בכח?

ת: אני לא הייתי כל כך בכח הזה משום שהייתי בגיל 18, 20 כבר ... עזבתי ... מה שהיינו ... יכולנו להיות בהגנה על הרחוב היהודי.

ש: עברת אימונים על ידי שליחים של ההגנה שהגיעו אליכם?

ת: כן.

ש: אתה זוכר שם שליחים יהודיים?

ת: היינו נפגשים במועדון של בית הספר אליאנס.

ש: אימוני נשק?

ת: לא. קפא"פ. זה מה שאני יכול להגיד לך.

ש: התאמנו גם בסכינים אני מבין.

ת: כן.

ש: טוב, אני מאד מודה לך מר אלקיים. העשרת אותי בהרבה מאד דברים שפעם ראשונה אני שומע אותם, ועל כך תודה.

ת: אין בעד מה. אם תרצה עוד בבקשה. אם תרצה לשמוע גם מאשתי משהו

ש: כן, בלי שום ספק אני כבר רואה שאשתך היא אוצר. מאה אחוז. אני רוצה להמשיך לשאול אותך לגבי הקליטה שלכם אחרי שעליתם הנה. לפי הבנתי אתם לא נחשבתם עולים חדשים. אתה מוכן להבהיר את הנקודה?

ת: באופן מעשי אנחנו לא נחשבנו עולים חדשים משום שהמשפחה הייתה כולה כאן. רק אבי ז"ל ומשפחתו נסע ללבנון ב-33' כפי שאמרתי וחזרו ב-50'. מאחר והיתה לנו קרקע ואני באתי שנה לפנייהם, בנינו את הדירה כאן וכשהם באו הם נכנסו ישר לדירה.

ש: גם מבחינה רשמית הם לא נרשמו כעולים חדשים?

ת: מבחינה רשמית, כשהם עלו בתורכיה, הרי הם לא יכלו לבוא ישירות מלבנון לכאן, אז בתורכיה נתנו להם אשרה של כביכול עולים. אפילו לא הלכו לבית עולים ולא למחנה עולים. באו ישר למשפחה. שבוע ימים היינו אצל הדודים או אצל הדודות. אחרי כן באנו הביתה אלינו לבית שלנו.

ש: זאת אומרת לא היו למשפחה שום בעיות קליטה.

ת: לא. הבעיות היו שבארץ היתה תקופה של צנע בזמן שהיה שפע בלבנון. אז עבור אמא להסתגל לדברים האלה היה מעט קשה. אבל ככה לא היתה להם כל בעיה.

ש: אני הבנתי שאתה רצית להוסיף עוד משהו.

ת: כן. עוד משפחה אשכנזית אחת שנזכרתי שהיתה בביירות היתה רוגובסקי. אבא, בנוסף לכל העבודות שלו, היה גם סוכן של כרמל מזרחי בלבנון. אני זוכר את זה כי בפסח היינו מקבלים גם מאצלו. הם עלו ארצה אחרי זה, נדמה לי לפני הכרזת המדינה או קרוב להכרזת המדינה. האבא הזקן היה מנהל הרכבת בחיפה אחרי כן.

ש: שמו?

ת: רוגובסקי. לא זוכר. אבל אחד הבנים שהיה באותו גיל שלנו, חיים רוגובסקי, עד כמה שאני יודע התעסק בכימיה והיה פרופסור בטכניון.

ש: הוא עיברת את השם שלו?

ת: עיברת את השם שלו לריגבי. טיפל בפלסטיקה, כימיה וכל הדברים. תוכל לעבור על ידו ולשמוע ממנו עוד יותר פרטים אם אתה תזדקק. תתקשר, אם תמצא אותו. אני לא יודע אם הוא עוד בטכניון. הם היו בתל-אביב ובחיפה. הוא גר בדיוק באותו רחוב שלנו בביירות. כמה בתים לפנינו.

ש: מתי הם הגיעו לביירות?

ת: כשבאנו הם היו כבר. בשנת '33, '34 הם היו כבר.

ש: הם נחשבו כביירוטיים, לבנוניים?

ת: לא. הם היו ישראלים פלסטינאים שבאו ללבנון.

ש: לצורך עסקים.

ת: כן. זהו.

ש: אוקיי. יש עוד משפחות אשכנזיות אולי?

ת: שקולניק אמרתי, דיברתי עליהם.

ש: כן.

ת: וקרוק גם כן דיברתי. אלה היו שתי משפחות אשכנזיות שהילדים שלהם, הבן של שקולניק למד רפואה והוא נמצא בארצות הברית. הבנות של קרוק נשואות בתל-אביב. אחת נשואה לסופר שיש לו משרד נסיעות באבן-גבירול. הם גם כן היו ... משפחת סופר. השניה היתה נשואה למרגוליס. נדמה לי ששמעתי שהיא התגרשה, הקטנה.

ש: שוב תודה רבה.

ת: בבקשה.